

גורמים המגבילים את גדילת האפרוח בימים הראשונים לאחר בקיעתו

תמצית הרצאה בכנס ה-33 של האגודה למדע העופות

צפידה ניצן, מנהל המחקר החקלאי

עם בקיעת האפרוח עוברים עליו מספר שינויים משמעותיים. העיקריים שביניהם: (1) מעבר מספיגת חלמון הביצה ישירות למערכת הדם - לאכילה, עיכול וספיגה דרך מערכת העיכול; (2) מעבר מהספקת אנרגיה בתקופה העוברית - בעיקר על-ידי שומן מחלמון הביצה, להספקתה לפחמימות מגרגרי המזון המוגש. גדילת האפרוח היא כדי 3% ליום לאחר הבקיעה, ועולה עד הגיעה לשיא של כ-20% ליום בגיל שבוע, בקירוב. הגורם העיקרי הקשור עם גדילה הוא, כמובן, רמת האכילה. זו עשויה להיות מושפעת מהגורמים המפורטים להלן.

התנהגות אכילה. עובר זמן מסוים עד שהאפרוח לומד למצוא את כלי האוכל והמים. בעזרת הכנסת מספר אפרוחים בני 2 - 3 ימים, שישמשו "מדריכים" -

ניתן לקצר את הזמן הזה. ואכן, ביום הראשון יש יתרון לאפרוחים שקיבלו "הדרכה". אך הפער במשקל הגוף, בין מודרכים לשאינם מודרכים, נסגר תוך ימים ספורים.

תיאבון. האפרוח בוקע כשבגופו שארית חלמון, שמשקלה מגיע ל-10% ממשקל הגוף. החלמון השאריתי מכיל כ-35% שומן בחומר היבש. הכבד, בעת הבקיעה, מכיל כ-19% שומן. גם פלסמת הדם מכילה רמה גבוהה מאוד של שומן, כ-10 מ"ג ב-100 מ"ל דם. מאגרי השומן הללו עשויים להשפיע לעיכוב תיאבון האפרוח, והם פוחתים באופן תלול ביותר ביום הראשון שאחר הבקיעה.

התפתחות מערכת העיכול. זוהי, ככל הנראה, הגורם החשוב ביותר המשפיע על רמת האכילה והגדילה. בבקיעת האפרוח מערכת העיכול שלו זעירה, והיא גדלה במהירות עם התחלת

האכילה. המעי הדק והפנקריאס גדלים במהירות רבה עד פי 4 ממהירות גדילת הגוף, והכבד גדל מהר עד פי 2 מהגוף. רק לאחר שאיברי מערכת העיכול הגיעו לשיאם, יחסית למשקל הגוף - מתחילה גדילה ממשית של השרירים, השלד, ולאחר מכן - של רקמות השומן. עם גדילת הפנקריאס והמעי הדק - מתפתחת מערכת ייצור אנזימי העיכול, המסייעת אף היא להגברת האכילה, העיכול וספיגת המזון. בשבוע עד שבועיים הראשונים לאחר הבקיעה - נעכלות רוב רכיבי המזון, ובעיקר של השומן, פחותה מזו שבגילים המאוחרים יותר, ולכן האנרגיה המטבולית של המזון פחותה מזו המתוכננת לפי הלוחות המקובלים. זו סיבה נוספת לגדילה המתונה בתקופה זו. כדי להמריץ את הגדילה, בעיקר בשבוע הראשון (שמשקלה בחיי האפרוח הולך וגדל עם קיצור משך הגידול) - ראוי להתחשב במגבלות מערכת העיכול של האפרוח, ולתכנן מנות בהתאם.